

14 ta' Settembru, 1988

Imħallfin: -

S.T.O. Hugh W. Harding B.A., LL.D., F.S.A., F.R.Hist.S.
- President

Onor. Joseph A. Herrera B.Can., Lic.Can., LL.D.

Onor. Carmelo A. Agius B.A., LL.D.

Frederick Frendo bhala *Shipping Manager* tas-soċjetà *W.J. Parnis England Ltd.*, in rappreżentanza ta' l-istess kif awtorizzat f'*extraordinary general meeting* b'risoluzzjoni ta' l-20 ta' Lulju, 1974, u b'nota ta' l-20 ta' Novembru, 1985 Joseph Bowman assumu l-atti tal-kawża in rappreżentanza ta' l-istess soċjetà

versus

Godwin Ablea fil-kwalità tiegħu ta' *Manging Director* u għan-nom u in rappreżentanza tas-soċjetà *The Cargo Handling Company Limited* u Salvu Meli

**Appell - Nota ta' l-Appell - Kwistjoni jekk hijiex Nulla
 Nota ta' l-Appell Għaliex ma Ġietx Indikata d-Data tas-
 Sentenza Appellata**

Deċiżjoni fuq eċċezzjoni ta' nullità mogħtija fis-sens illi fin-Nota ta' l-Appell għaliex ma ġietx indikata d-data tas-sentenza.

L-eċċezzjoni ġiet miċhuda għaliex l-eċċezzjoni in kwistjoni ma setgħetx tingħata mill-appellant imsemmi fl-istadju li nġhatat u dan għaliex bir-risposta ta' l-appell tiegħu kien diġà aċċetta l-validità ta' l-appell ta' l-attur nomine.

Il-Qorti: –

Rat l-att taċ-ċitazzjoni pprezentata fil-Qorti tal-Kummerċ li bih wara li ppremetta illi huwa kien ikkontratta ma' *The Cargo Handling Company Limited* biex din ta' l-aħħar tiegħu hsieb il-mizuri kollha neċessarji fl-iskarikar tal-vapur "*Veliko Tirново*" f'Lulju, 1980; u peress illi l-*istevedores* talbu bħala pagament iżjed mit-tariffa ammont ieħor minhabba d-dewmien li kien hemm fl-iskarikar tal-bastiment u fil-fatt l-attur *nomine* ġie kkundannat mill-*Port Disputes Board* biex iħallas l-ammont ta' Lm343.20 (tliet mija u tlieta u erbghin lira maltija u għoxrin centezmu) lill-*istevedores* bħala pagament iżjed mit-tariffa billi l-ħaddiema kellhom dewmien esagerat fl-iskarikar tal-bastiment fuq imsemmi (Dok. A) u fil-fatt l-attur ħallas dan l-ammont (Dok. B) u peress illi dan il-pagament kellu jsir minhabba nuqqas ta' ippjanar qabel ma beda jiġi skarikat il-vapur u dana da pati tal-konvenuti jew ta' wieħed minnhom peress illi s-socjeta' konvenuta kienet inkarigat lill-konvenut l-ieħor Meli u dana allegatament naqas milli jagħmel ix-xogħol f'ħin raġonevoli; u peress li l-kumpanija konvenuta u/jew il-konvenut l-ieħor Meli naqsu li jaqdu dmirijiethom skond il-ftehim u/jew skond l-arti u l-prattika normali u dana minhabba negligenza u htija da parti tagħhom jew ta' wieħed minnhom, skond kif jirrizulta mill-provi; u peress li l-konvenuti jew min minnhom huwa responsabbli lejn l-attur, anke in linja ta' danni, għar-rifusjoni tas-somma fuq

imsemmija ta' Lm343.20, għar-raġunijiet premessi;

L-istess attur *nomine* talab li l-konvenuti t-tnejn jew min minnhom jiġu ddikjarati responsabbli lejn l-attur *nomine* għad-dewmien li kien hemm bi ftija tagħhom fl-iskarikar tal-bastiment "Veliko Tirново" f'Lulju, 1980, liema dewmien ikkaġuna danni lill-attur *nomine* konsistenti fil-ħlas tas-somma ta' Lm343.20,0, skond id-deċiżjoni tal-Port Disputes Board u Lm10 Port Dispute Board fees u (2) jiġu kkundannati t-tnejn flimkien jew min minnhom jirrifondu l-attur is-somma ta' Lm343.20, in linja ta' danni in rifusjoni tal-pagament li sar mill-attur *nomine* lill-*istevedores* kif fuq spjegat – u dana għar-raġunijiet premessi;

Bl-ispejjeż u bl-imghaxijiet kontra l-konvenuti;

Rat id-dikjarazzjoni ta' l-attur, il-lista tax-xhieda tiegħu, kif ukoll id-dokumenti A u B u Ċ li esebixxa ma' l-att taç-ċitazzjoni;

Rat in-nota ta' l-eċċezzjonijiet tal-konvenut Godwin Abela *nomine* li biha eċċepixxa;

1. Illi, preliminarjament u mingħajr preġudizzju għall-eċċezzjonijiet sussegwenti l-azzjoni attriċi hija preskritta skond il-liġi a *tenur tas-sub inciż (b) ta' l-artikolu 45 tal-Ports Ordinance 1962*;

2. Illi, t-talbiet attriċi, in kwantu diretti kontra s-soċjetà *The Cargo Handling Co. Ltd.*, huma infondati fil-fatt u fid-dritt u għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż peress li l-kumpanija *The Cargo Handling Co. Ltd.*, ma kinitx responsabbli għad-dewmien allegat u kwindi lanqas għad-danni pretiżi peress li hija għamlet

dak kollu li kellha tagħmel in konnessjoni mal-merkanzija skarikata mill-vapur *de quo* u ma kinitx negligenti fis-servizz tagħha;

3. Salv eċċezzjonijiet oħra;

Rat id-dikjarazzjoni ta' l-istess konvenut kif ukoll il-lista *tax-xhieda* tiegħu;

Rat in-nota ta' eċċezzjonijiet tal-konvenut Salvu Meli li biha eċċepixxa li ma kienx responsabbli għad-dewmien u d-danni riżultanti b'effett ta' l-istess dewmien u li għalhekk inkwantu diretta kontra tiegħu t-talba attriċi kienet infondata fil-fatt u fid-dritt;

Rat id-dikjarazzjoni ta' l-istess konvenut u l-lista *tax-xhieda* tiegħu;

Rat is-sentenza ta' l-Onorabbli Qorti tal-Kummerċ tal-15 ta' Novembru, 1985, li biha ddeċidiet billi prevja li laqgħet l-eċċezzjoni msemmija tal-preskrizzjoni a tenur ta' l-artikolu 45(b) tal-*Ports Ordinance, 1962* ċaħdet it-talbiet ta' l-attur *nomine* fil-konfront taż-żewġ konvenuti – bl-ispejjeż kontra l-attur *nomine* u dan kollu wara li:

Ikkunsidrat dwar l-ewwel eċċezzjoni tal-konvenut Abela *nomine*;

Illi dan il-konvenut eċċepixxa illi l-azzjoni attriċi hija preskritta a tenur tas-sub inciż (b) ta' l-artikolu 45 tal-*Ports Ordinance 1962* illi ttipprovd:

Omissis;

Rat a fol. 64 tal-proċess in-nota ta' Joseph Bowman fil-kwalità tiegħu bħala rappreżentant tas-soċjetà *W.J. Parnis England Limited* li biha assuma l-atti tal-kawża fl-ismijiet premeżsi fil-kwalità tiegħu premeżsa;

Rat a fol. 66 in-nota ta' l-appell ta' l-istess Joseph Bowman fil-kwalità tiegħu premeżsa u a fol. 67 sa 73 il-petizzjoni ta' l-appell tiegħu *nomine* li biha talab li din il-Qorti jogħgobha tirrevoka s-sentenza appellata u minflok tiċhad l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni fil-konfront taż-żewġ istanzi kontra l-konvenuti appellati;

Rat ir-risposta ta' l-appell tal-konvenut Salvu Meli li biha għar-raġunijiet fiha kkontenuti sottometta li s-sentenza appellata hija ġusta u timmerita konferma u għalhekk l-appell ta' l-attur *nomine* għandu jiġi respint bl-ispejjeż kontra l-appellant *nomine*;

Rat ir-risposta ta' l-appell tal-konvenut Godwin Abela *nomine* li biha sottometta li għar-raġunijiet fiha kontenuti kif ukoll minhabba r-raġunijiet indikati fis-sentenzi appellata, l-appell ta' l-attur *nomine* għandu jiġi miċhud bl-ispejjeż kontra l-appellant *nomine*;

Rat l-atti kollha rilevanti u opportuni;

Semgħet it-trattazzjoni kif ukoll rat id-diversi noti ta' osservazzjonijiet ippreżentati mill-partijiet;

Ikkunsidrat:

Illi kif jirrizulta mill-verbal tas-seduta ta' l-4 ta' Novembru, 1987, miżmuma minn din il-Qorti Dr. Philip Sciberras għal konvenut Meli ssottometta li n-nota ta' l-appell ta' Joseph Bowman ipprezentata fl-20 ta' Novembru, 1985 (fol. 66) hija nulla peress illi ma tindikax id-data tas-sentenza li minnha qed jappella;

Fuq din l-eċċezzjoni l-partijiet ġew mogħtija l-opportunità jipprezentaw noti ta' osservazzjonijiet li fil-fatt saru u anki li jittrattaw verbalment;

Din il-Qorti għalhekk issa ser tgħaddi biex tiddeċidi in via preliminari din l-eċċezzjoni;

Ikkunsidrat għalhekk:

L-attur *nomine* pprezenta n-nota ta' l-appell tiegħu fl-20 ta' Novembru, 1985 u din tinsab a fol. 66 tal-proċess. Fiha l-imsemmi Joseph Bowman *nomine* ddikjara li qiegħed jidher fil-kwalità tiegħu premessa u “billi jidhirlu li ġie aggravat bid-deċiżjoni ta' din il-Qorti mogħtija fil-kawza fl-ismijiet hawn imsemmija, bis-saħħa ta' din in-nota jagħmel bil-qima appell mid-deċiżjoni hawn fuq imsemmija lill-Qorti ta' l-Appell”;

L-istess nota ġiet ipprezentata fil-Qorti tal-Kummerċ u fiha hemm indikat bħala n-numru taċ-ċitazzjoni 935/81JDC u bħala okkju “Frederick Frendo *nomine versus* Godwin Abela *nomine et*”;

Il-konvenut appellat Meli qiegħed jissottometti li minhabba li fl-istess nota ta' l-appell m'hemmx indikata d-data li fiha ġiet emessa s-sentenza li minnha ġie interpost l-appell l-istess nota

ta' l-appell hija nulla. Bħala argumenti in sostenn ta' din l-eċċezzjoni ġab dawn li ġejjin u ċjoè:

1) Jekk kif ġie deċiż *in re* "C. Zahra et vs C. Ellul et" (Vol. XXVII p. 666) "è nullo l'appello relativamente alla sentenza non menzionata nella nota di appello" l-istess nullità tissussisti jekk ikun hemm in-nuqqas ta' l-indikazzjoni tad-data tas-sentenza appellata;

2) L-artikolu 1007 (gà artikolu 1008) tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili jipprovdi b'mod ċar illi "fil-grati superjuri l-atti kollha għandhom jiġu magħmula skond il-formoli miġjuba fl-iskeda B li hemm ma' dawn il-Kodiċi". Fost dawn il-formoli hemm dik numru 16 li tirriferixxi proprju għannota ta' l-appell u fiha jingħad hekk: "Jidher l-imsemmi.....u billi jidhirlu li ġie aggravat bid-deċiżjoni ta' dina l-Qorti mogħtija fil-kawża fl-ismijiet fuq imsemmija fil-.....";

3) Il-ġurisprudenza tagħna b'riferenza għall-artikolu 175(2) tal-Kodiċi msemmi u b'mod partikolari għad-data tas-sentenza appellata, tagħmel distinzjoni bejn il-każ ta' żball u l-każ ta' ommissjoni totali u filwaqt li tippermetti l-korrezzjoni ta' żball fid-data indikata tas-sentenza appellata, ma tippermettix il-korrezzjoni f'każ ta' totali ommissjoni ta' l-istess data;

Oltre dan, l-eċċipjent minhabba li kontra tiegħu ġie sottomess mill-parti l-oħra li l-eċċezzjoni mogħtija ma setgħetx tingħata meta l-parti li tagħtiha tkun għamlet attijiet oħra wara, mingħajr ma teċċepixxi dik in-nullità, issottometta li din l-oġġezzjoni ma hix valida għaliex 1) hu ssollewa l-eċċezzjoni "in limine litis" u qabel ma beda jiġi ttrattat l-appell, u 2) id-difett ravvizat fin-nota hu "di ordine pubblico" u għalhekk rilevabbli

mill-Qorti “*ex officio*”;

L-attur appellant min-naħa tiegħu ssottometta dan li ġej:

1) It-tendenza tal-ġurisprudenza hija li tevita n-nullitajiet meta mhux komminati mil-liġi;

2) Nullità ma tistax tiġi deżunta meta mhux espressament stabbilita minn disposizzjonijiet li jirrigwardaw proċeduri speċjali;

3) Skond l-artikolu 789(2) tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili l-eċċezzjoni ta' nullità ta' l-attijiet ġudizzjarji ma jistgħux jingħataw “*if the party pleading such nullity has proceeded..... to subsequent acts, without pleading such nullity*”. L-appellat ipproċeda għar-risposta ta' l-appell u ma ssolevax in-nullità u anzi daħal fil-mertu ta' l-appell u talab li l-appell jiġi miċhud;

4) Il-fatt li kien hemm sentenza waħda mogħtija mill-ewwel Qorti juri li oġġettivament ma hemm l-ebda possibbiltà ta' ambigwià jew malintiz, tant li l-appellati stess irrispondew fuq il-mertu ta' l-appell u ma sabux ruħhom fl-ebda ambigwià preġudizzjali għalihom. Fis-sentenza *in re Caruana vs Falzon* (Vol. XVII p. 5) ġie deċiż minn din il-Qorti li la darba r-risposta ta' l-appell ikkontestat il-mertu rrikonoxxiet il-validità ta' l-appell. L-appellat eċċipjent seta' kieku ried jissoleva l-eċċezzjoni fir-risposta ta' l-appell;

5) Hawnhekk *non si tratta* ta' kwistjoni ta' ordni pubbliku tant hu hekk li, jekk parti ma tissollevax il-punt immedjatament ma tistax tissollevah wara;

6) Fil-fatt id-data tas-sentenza ma ssemmietx fin-nota iżda ssemmiet fil-petizzjoni. Ma kien hemm l-ebda nuqqas ta' xi element essenzjali, u jekk kien hemm mankanza dwar punt ta' forma dan ma kkaġunax preġudizzju lill-parti avversa;

7) F'każ fejn fil-petizzjoni kienet thalliet barra d-data tas-sentenza appellata li però kienet ġiet indikata fin-nota ta' l-appell u ma setax ikun hemm dubju dwar liema kienet is-sentenza appellata din il-Qorti *ċaħdet eċċezzjoni tan-nullità tal-petizzjoni* (Vol. VII p. 305). *Multo magis* għalhekk għandha tiġi respinta l-eċċezzjoni tan-nullità fil-każ odjern fejn *si tratta ta' nota ta' appell li hi att inqas formali minn petizzjoni*;

8) Fil-kawża Caruana vs Falzon (*Sup. cit.*) din il-Qorti kienet ukoll fir-rigward tal-formuli fl-iskeda B tal-Kodiċi msemmi ddecidiet illi *“quelle formule, però annessa ad un corpo di leggi non sono state mai intese a costituire gli elementi sostanziali dell'atto a cui riferiscono, ma a mantenere nelle pratica, per quanto è possibile, una certa formalità di atti nei procedimenti giudiziarii”*;

Ikkunsidrat:

Illi l-eċċezzjoni mogħtija mill-appellat hi rregolata mill-paragrafu (ċ) ta' l-artikolu 789(1) tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Procedura Ċivili u dan minhabba li l-paragrafi l-oħra ta' l-istess sub-artikolu ma japplikawx għall-każ;

Issa skond l-artikolu 789(2) ta' l-istess Kodiċi l-eċċezzjoni ta' nullità ta' atti, taħt il-paragrafu (Ċ) tas-sub-artikolu 789 ta' dan l-artikolu, ma tistax tingħata, meta l-parti li tagħtiha tkun baqgħet tagħmel jew, għad li tkun taf biha, tkun halliet li jibqgħu

jsiru atti oħra wara, mingħajr ma teċċepixxi dik in-nullità;

Dan il-prinċipju ġie ribadit fil-ġurisprudenza tagħna l-ewwel darba fis-sentenza ta' din il-Qorti *in re* Caruana vs Falzon fis-16 ta' Jannar, 1899 (Vol. XVII.I.5) fejn intqal f'każ fejn bħal f'dal-każ ġiet ippreżentata r-risposta ta' l-appell qabel ma ġiet intavolata l-eċċezzjoni tan-nullità illi "*Che il fatto suddetto, e le conseguenze giuridiche che ne nascono vennero virtualmente riconosciuto dallo stesso attore, perchè coll'avere egli presentato in questa Corte la sua risposta alla petizione del convenuto, avente riferenza a quella nota, e coll'avere domandato in quella la conferma della sentenza, veniva a riconoscere valido l'appello e costante il diritto del convenuto ad ottenere che la causa sia discussa nel merito innanzi a questa Corte per essere decisa a norma della legge;*

L-istess prinċipju ġie wkoll ripetut fis-sentenza ta' din il-Qorti tat-12 ta' Jannar, 1903 *in re* "Bonnici noe vs Debono Camilleri (Vol. XVIII.I.126);

Fil-każ preżenti l-konvenut Meli appellat ta l-eċċezzjoni tan-nullità tan-nota ta' l-appell wara li kien ippreżenta r-risposta ta' l-appell tiegħu li fiha ma kienx ressaq eċċezzjonijiet simili;

Għalhekk fil-fehma ta' dina l-Qorti kemm a bazi tal-liġi kif ukoll tal-ġurisprudenza tagħna l-eċċezzjoni in kwistjoni ma setgħetx tingħata mill-appellat imsemmi fl-istadju li nġhatat u dan għaliex bir-risposta ta' l-appell tiegħu kien diġà aċċetta l-validità ta' l-appell ta' l-attur *nomine*;

F'dan ir-rigward jingħad li l-konvenut Meli appellat ippretenda li fi kwalunkwe każ in-nullità li rrileva tista' u għandha

tigi ssollewata “*ex officio*” minn din il-Qorti peress illi tali nullità hija “*di ordine pubblico*” u ċita sentenza tal-15 ta’ Ottubru, 1965 li din il-Qorti tat fil-kawża “*Cassar Desain et vs Pace et*” (Vol. XLIX.I.421). Il-każ ċitat però ma japplikax għall-każ preżenti fejn *non si tratta* ta’ att ġudizzjarju fiok ieħor imma ta’ att ġudizzjarju li seta’ talvolta biss jiġi ddikjarat null kieku l-eċċezzjoni ngħatat tempestivament;

Għal dawn il-motivi għalhekk tiċhad l-eċċezzjoni tan-nullità *tan-nota* ta’ l-appell issollewata mill-appellat *Meli bl-ispejjeż* relattivi għal din id-deċiżjoni a kariku tiegħu u tiddifferixxi l-kawża għall-kontinwazzjoni għas-seduta ta’ l-4 ta’ Ottubru, 1988.
